

det vise sig, at der ved Jernbanevæsenet er Eksaminer og lignende. Den højtærede Justitsminister samler sin pædagogiske Interesse i en større Udgivervirksomhed, Lovtidende, Ministerialtidende og Højesteretstidende, Politiefterretninger, Sygelighedsstatistik, Sundhedskollegiets Beretning osv. Dog vil man ikke af Finanslovsforlaget faa et fuldstændigt Indtryk af de Oplysningsforetagender, der sortere under Justitsministeren, i alt Fald er der vist i nogle Fængsler regelmæssig Skolegang med fast ansatte Lærere. At Marine- og Krigsministeren ogsaa have Undervisningsinstitutter under sig, er bekendt. De have desuden betydelige Biblioteker, Søkortsarkivet osv. Og endelig møder Finansministeren som Administrator af statistisk Bureau. Sammen drager man nu alle disse Beløb, der saaledes udgives til Oplysningsforetagender uden for Kultusministeriets Budget, og medtage vi de særlige Fonds paa dette Budget, komme vi til en samlet Sum af 4 Mill., der altsaa maa lægges til de 6½ Mill., der findes paa Kultusministeriets Budget, saa at det Beløb, som Staten virkelig anvender til sine Oplysningsforetagender, andrager mellem 10 og 11 Mill. Nu nærer jeg ingen Tvivl om, at de forskellige Fagministre sætte Pris paa den pædagogiske Virksomhed, de saaledes udøve, men noget andet er, om man faar den mest frugtbringende Anvendelse af Pengene, naar de splittes paa saa mange Hænder. Det vilde have sine Vanskeligheder fornuftmæssig at angive, hvorfor en Minister styrer nogle Museer og en anden andre, hvorfor en Minister driver geologiske Undersøgelser i Indlandet, en anden i Kolonierne, hvorfor en Minister har Universitetet, en anden Landbohøjskolen, og hvorfor Ministeren for offentlige Arbejder ikke har polyteknisk Læreanstalt f. Eks. Baade med Hensyn til den egentlige Skoleundervisning, med Hensyn til Museernes Administration og Indkøb og med Hensyn til en hel Række andre Forhold vedrørende Undervisningen vilde en Centralisation paa mange Maader virke gavnlig og frugtbringende.

Den højtærede Kultusminister har paa forskellig Maade bebudet Lovforslag, sigtende til Fremme af det religiøse Liv, og det er naturligvis udmærket. Man kunde tænke sig saadanne Forslag om borgerlig Navngivning, borgerligt Ægteskab, borgerlig Begravelse, om en objektiv Undervisning i Religionshistorie i Stedet for den konfessionelle Religionsundervisning osv. Det kan være, at den højtærede Minister

har tænkt paa andre Forslag end dem, jeg her har nævnt, og i og for sig er det jo ligegyldigt, fra hvilken Ende man begynder; men en Kendsgerning er det, at ved Tvang frembringes aldrig Liv, og den Tvang, der øves paa de Omraader, jeg her har nævnt, viser sig ogsaa i Virkeligheden ikke at være synderlig livsbringende, og den viser sig lige utilfredsstillende for de kirkeligsindede og de mindre kirkeligsindede. Imidlertid har man endnu ikke set den højtærede Ministers Forslag og set, i hvilken Retning de gaa. Jeg skal derfor ikke dvæle ved dem, men kun udtale et Ønske om, at naar Ministeren er færdig med den Sag, han saa vil faa Lejlighed til at tage fat paa det højere Skolevæsen, ikke blot Latin-, men ogsaa Realskolen. En virkelig Reform paa de lærde Skolers Omraade kan ikke godt tænkes, medmindre de bringes i organisk Sammenhæng med Realskolen og helst ogsaa med Borgerskolen. Reformen inden for den lærde Skole er vidt forberedt for saa vidt angaar Fagene; Diskussionen om Fagene i Latinskolen er i Virkeligheden endt eller i det væsentligste endt. Manglerne ved vor nuværende Latinskole resultere i, at Eleverne ikke blive arbejdsdygtige. Naar de unge Mennesker komme fra Latinskolerne til Universitetet, mangle de i en sørgelig Grad Arbejdsdygtighed, og det ligger for en stor Del i de Fag, som findes ved Latinskolerne. Dette maa nu forstås saaledes, at de Fag, som i lang Tid have eksisteret i Latinskolerne, i tidligere Tid godt have kunnet frembringe arbejdsdygtige Mennesker, men de kunne det ikke mere, fordi den Interessekreds og det aandelige Niveau, med hvilket Eleverne nu møde, er en anden end tidligere, og man er vel fra alle Sider enig om, at særlig Latinen, de klassiske Sprog, ikke stemmer med det Interesseniveau, som Eleverne medbringe fra deres Hjem, fra deres daglige Omgangskreds, fra Litteraturen, deres Avislæsning o. s. v. Man er vist fra de fleste Sider ogsaa paa det rene med, at der vil komme en Forandring heri. Men jeg kunde, naar den højtærede Kultusminister bringer et Forslag vedrørende Forandring i det lærde Skolevæsen, ønske, at det saa gik videre og ikke blot tog Hensyn til Fagene, i hvilke der undervises, men at det medførte en organisk Forandring. Jeg forstod det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 2den Valgkreds (K. M. Klausen) forleden Dag saaledes — men jeg indrømmer, at der blev talt saa meget her henne, at jeg ikke ganske hørte det, det kan være, at jeg